

George Enescu

(1881-1955)

V NICCOLÒ PAGANINI

CAPRICIILE nr. VI, XVI și XXIV
Les CAPRICES no. VI, XVI et XXIV
CAPRICES no. VI, XVI and XXIV

acompaniament de pian de
accompagnement de piano par / piano accompaniment by
George Enescu

Colecție editată de / Collection éditée par / Collection edited by
Sherban Lupu și dr. Ilinca Dumitrescu

GRAF[®]ART

©2025. Toate drepturile rezervate

Nicio parte din prezenta lucrare nu poate fi copiată, reprodusă sau transmisă prin niciun mijloc electronic sau mecanic și nu este permisă nicio formă de imprimare audio sau video fără acordul scris al Editurii Muzicale GRAFOART®.

În interpretarea publică se va menționa „Editura Muzicală GRAFOART®, București, 2025”.

În elaborarea prezentei ediții s-a utilizat lucrarea:

George Enescu, *Niccolò Paganini, Capriciile nr. VI, XVI și XXIV*,

Editura Institutului Cultural Român și Muzeul Național „George Enescu“, București, 2005.

I S M N: 979-0-69492-558-1

EDITURA MUZICALĂ GRAFOART®

de utilitate publică prin Hotărârea Guvernului României nr. 94/2024

LIBRĂRIA MUZICALĂ *George Enescu*

București, piața Sfinții Voievozi nr. 1

TEL.: 0747 236 278 (07-GRAFOART); 021 315 07 12

E-MAIL: GRAFOART1991@GMAIL.COM

COMENZI ON-LINE: LIBRARIAMUZICALA.RO

Prefață

Au fost multe cazuri, în istoria muzicii universale, când partituri ale unor admirabili compozitori au așteptat vreme îndelungată în arhive, până când un editor le-a readus la viață. În colecții particulare, în instituții muzicale sau culturale, în fondurile neprețuite ale unor muzee din toată lumea și-au așteptat rândul la renaștere, la o nouă luminare a sensurilor, pentru alte generații de muzicieni. Întotdeauna, actul a fost înfăptuit de un „romantic entuziast“, de un cercetător, compozitor sau interpret, plin de un nobil avânt.

Cazul lui George Enescu este special. Ne-a lăsat 33 de lucrări cu număr de opus, șlefuite cu o mișcă a detaliilor neegalată decât de puțini. A gândit asupra lor ani mulți, a creat versiuni, a ajuns până la urmă la concluzii definitive.

Dar de la Enescu au rămas, în același timp, și atât de multe pagini neterminate, pe care el ar fi dorit să le cizeleze îndelung. S-au păstrat și încercări de tinerețe, în care „își făcea mâna“, studia stiluri diferite, aprofundând lucrările marilor predecesori sau contemporani. Acestor piese de tinerețe – dar nu numai – nu le-a dat număr de opus. Le-a păstrat în mape, le-a dus cu el pretutindeni. Le-a iubit. A ținut petecele de hârtie cu gânduri pe care poate noi nu o să le știm niciodată. Ar fi vrut să le finiseze vreodată? Sau să dea ideilor muzicale altă formă? Îi aduceau poate aminte de anii tinereții, le păstra ca pe un suvenir nostalgic? Sau oare n-a mai avut timp să le arunce, făcând ordine în arhivă, așa cum au reușit un Domenico Scarlatti sau un Chopin, de exemplu? Cine știe. Există niște mărturii, dar adevărul este probabil mai ambiguu, mai complex. Ca însăși personalitatea lui Enescu.

Cert este că aceste lucrări finite (fără opus) sau fragmente de piese există în număr mare. Muzeul Național „George Enescu“ din București, care posedă cvasitotalitatea manuscriselor muzicale ale compozitorului, are un fond important. De la deschidere (1958) și până acum, muzeul a pus la dispoziția cercetătorilor tezaurul său. Compozitori români de marcă, precum Wilhelm Georg Berger, Pascal Bentoiu, Theodor Grigoriu, Adrian Rațiu, Cornel Țăranu, s-au aplecat cu acribie asupra paginilor îngălbenite. Zeci de muzicologi români și străini le-au cercetat, extrăgând seva unor foarte serioase lucrări științifice. Și mai mult: Pascal Bentoiu și Cornel Țăranu au desăvârșit câteva lucrări de anvergură (*Simfoniile nr. 4 și nr. 5, Capriciul român pentru vioară și orchestră, poemul simfonic Isis*), orchestrând sau pur și simplu „terminând“ gândul enescian, ramificând și involburând, cu știință și talent, esența existentă, de multe ori atât de criptică.

Și iată că, de curând, un alt împătimit al moștenirii enesciene, violonistul și profesorul Sherban Lupu, s-a dedicat cercetării manuscriselor.

Sherban Lupu [1952-2023], român stabilit în S.U.A., profesor al Universității Urbana-Champaign, Illinois (unde compozitorul însuși, la sfârșitul anilor 1940, a predat cursuri de măiestrie), este un strălucit interpret al creației lui Enescu. Specializat în talmăcirea opusurilor compozitorilor din Estul european, cu precădere Enescu și Bartók, Sherban Lupu a reușit să interpreteze cu succes operele sale interiorizate, transfigurate, dar în același timp pline de fantezie timbrală, de culoare. Am cântat împreună pe marile scene ale lumii. Întotdeauna, suita „*Impresii din copilărie*“ pentru vioară și pian op. 28 sau *Sonata nr. 3 pentru pian și vioară op. 25* „în caracter popular românesc“ au tulburat asistența și s-au bucurat de apreciere. Sherban Lupu a interpretat și multe alte lucrări camerale, având parteneri diferiți muzicieni din toată lumea, dar în același timp a dat viață și *Capriciului român pentru vioară și orchestră* – lucrare inedită, finisată de Cornel Țăranu –, imortalizat într-o înregistrare pe CD, cu Filarmonica „George Enescu“ din București și dirijorul Cristian Mandeal.

Având această privire atotcuprinzătoare asupra creației violonistice și camerale în general a lui Enescu, bineînțeles că Sherban Lupu este un avizat editor al paginilor de față. Conștient că în tezaurul muzeului nostru există încă multe file nepublicate, pline de interes, a cercetat timp de câteva luni arhiva și a extras lucrările existente în această ediție. Unele sunt cunoscute și au fost interpretate, altele sunt inedite și reprezintă surprize muzicale.

ILINCA DUMITRESCU

Director al Muzeului Național „George Enescu“

București, iunie 2005

Préface

L'histoire de la musique classique montre que, bien souvent, des partitions de compositeurs célèbres ont longtemps attendu dans les archives avant qu'un éditeur les fasse renaître. Dans des collections privées, dans des institutions musicales ou culturelles elles ont attendu leur renaissance, nouvelle compréhension pour d'autres générations de musiciens. Cela fut toujours accompli par un « enthousiaste romantique », un chercheur, compositeur ou interprète, animé d'une noble passion.

Le cas de George Enescu est particulier. Il nous a laissé 33 ouvrages avec numéro d'opus, peaufinés avec un soin des détails que peu de compositeurs puissent égaler. Il y pensa beaucoup d'années, il créa des versions, il parvint aux conclusions définitives.

Mais Enescu nous a laissé aussi tant de pages inachevées, tant de pages qu'il aurait voulu les peaufiner longuement. On garda aussi des ébauches de jeunesse, dans lesquelles il « faisait ses gammes », étudiait des styles différents en approfondissant les ouvrages de grands prédécesseurs ou contemporains. Il les a gardées dans des dossiers, il les a emmenées partout. Il les a aimées. Il a gardé ces bouts de papier pour des raisons que nous ignorerons peut-être pour toujours. Est-ce qu'il a jamais voulu les parfaire ? Est-ce qu'il aurait voulu donner une autre forme à ses idées musicales ? Est-ce que ces ébauches lui rappelaient sa jeunesse, est-ce qu'il les gardait tel un souvenir nostalgique ? Ou est-ce qu'il n'a pas eu le temps de les jeter en mettant de l'ordre dans ses archives, comme l'avaient fait Domenico Scarlatti ou Chopin, par exemple ? Qui sait ? Il y a des témoignages, mais il est probable que la vérité est ambiguë, plus complexe. A l'image de la personnalité d'Enescu.

Il est certain que ces ouvrages achevés (sans opus) ou ces fragments de pièces se trouvent en grand nombre. Le Musée National « George Enescu », qui possède presque la totalité des manuscrits musicaux du compositeur, en détient un fond important. Depuis son ouverture (1958) et jusqu'à présent, le musée a offert son trésor aux chercheurs. Des compositeurs roumains très connus tels Wilhelm Georg Berger, Pascal Bentoiu, Theodor Grigoriu, Adrian Rațiu, Cornel Țăranu ont étudié avec une grande attention ces pages jaunâtres. Des dizaines de musicologues roumains et étrangers les ont étudiées, en y trouvant l'inspiration pour des ouvrages scientifiques. Et plus encore : Pascal Bentoiu et Cornel Țăranu ont réalisé quelques ouvrages d'envergure (les *Symphonies no. 4 et no. 5*, le *Caprice roumain pour violon et orchestre*, le poème symphonique *Isis*), en orchestrant ou en « achevant » tout simplement l'idée d'Enescu, tout en ramifiant et amplifiant, avec science et talent, l'essence originelle, si souvent cryptique.

Et maintenant Sherban Lupu, violoniste et professeur, habité par l'héritage d'Enescu, vient à son tour se consacrer à l'étude de ces manuscrits.

Roumain établi aux États Unis, Sherban Lupu [1952-2023], professeur à l'Université Urbana-Champaign, Illinois (où le compositeur lui-même fait des cours de maîtrise à la fin des années 1940) est un remarquable interprète de la création d'Enescu.

Spécialiste des compositeurs de l'Europe de l'Est, surtout Enescu et Bartók, il a connu de nombreuses réussites par ses interprétations interiorisées, transfigurées et pleines de fantaisie timbrale et de couleur tout à la fois. Nous avons donné des concerts ensemble sur les grandes scènes du monde. La suite « *Impressions d'enfance* » pour violon et piano op. 28 ou la *Sonate no. 3 pour piano et violon op. 25* « dans le caractère populaire roumain » ont toujours impressionné le public et en ont été vivement appréciées. Non seulement Sherban Lupu a interprété de nombreuses autres pièces de musique de chambre avec différents musiciens du monde entier, mais également créé le *Caprice roumain pour violon et orchestre* – une pièce inédite, achevée par Cornel Țăranu –, immortalisé par un enregistrement avec la Philharmonie « George Enescu » de Bucarest et son chef Cristian Mandeal.

Il va de soi que Sherban Lupu, qui a une vision d'ensemble de la création violonistique et généralement de la musique de chambre d'Enescu, est un éditeur avisé de ces pages.

Conscient de l'existence dans le trésor de notre musée de nombreuses autres pages qui n'avaient pas été publiées, il a étudié nos archives pendant plusieurs mois et il en a extrait les œuvres proposées dans cette édition. Quelques-unes sont connues et ont déjà été jouées, d'autres sont inédites et sont des surprises musicales.

ILINCA DUMITRESCU

Directrice du Musée National « George Enescu »

Bucarest, juin 2005

Foreword

There have been cases, in the history of classical music, when scores written by some admirable composers waited for years on end in the archives before some editor brought them to life. In private collections, in musical or cultural institutions, in the invaluable catalogues of museums around the world, they waited their turn to be brought to life again, to be given a new illumination of meaning for new generations of musicians. Each time the deed was achieved by some “enthusiastic romantic”, by some researcher, composer or interpreter animated by a noble passion.

George Enescu is a special case. He left us 33 works with an opus number, polished with a meticulousness of detail matched but by few others. He weighed them in his head for years, created versions and in the end reached definitive conclusions.

Alas, Enescu also left behind so many unfinished pages, which he would have liked to chisel further. Attempts from his young years have also been kept, in which he was just “practicing”, studying different styles, researching the works of his great predecessors or contemporaries. To these early works - and not only - he gave no opus numbers. He kept them in folders and carried them with him everywhere he went. He loved them. What he was thinking of doing with them we may never know. Was he contemplating the possibility of giving them a final touch some time? Or maybe of giving a new, different form to the musical ideas? Did they remind him of his youthful years, did he keep them as a nostalgic souvenir? Or perhaps he never got around to throwing them away, while tidying up his archive, the way Domenico Scarlatti or Chopin did? Who knows? There are some testimonies, but the truth is probably more ambiguous, more complex. Just like Enescu himself.

It is a fact that these (opusless) finite works or fragments of works without opus do exist, and in large numbers. The “George Enescu” National Museum in Bucharest, which hosts almost all of the composer's manuscripts, possesses an important number of these works. Since its opening in 1958 the museum has made its treasure available to researchers. Prominent Romanian composers, such as Wilhelm Georg Berger, Pascal Bentoiu, Theodor Grigoriu, Adrian Rațiu, Cornel Țăranu, bent with scholarly thoroughness over the pages turned yellow by the passing of time. Dozens of Romanian and foreign musicologists turned them into the subject matter of some creditable scientific papers. And more than that: Pascal Bentoiu and Cornel Țăranu completed several ample works (*Symphonies No. 4* and *No. 5*, the *Caprice roumain for violin and orchestra*, the symphonic poem *Isis*), by orchestrating or simply “finishing” Enescu's thought, ramifying and fermenting, with knowledge and talent, the existing essence, often so cryptic.

And now another passionate researcher of Enescu's legacy, the violinist and professor Sherban Lupu has devoted himself to studying the manuscripts.

Sherban Lupu [1952-2023], Romanian-born American, professor at the University Urbana-Champaign, Illinois (the same university where the composer himself taught master classes in the late 40s) is a brilliant interpreter of Enescu 's works. Specialized in decoding opuses written by East-European composers, above all Enescu and Bartók, Sherban Lupu has scored great successes with his highly personal, transfigured interpretation, at the same time full of colorful fantasy. We have played together on the great stages of the world. The suite “*Impressions d'enfance*” for violin and piano op. 28 or the *Sonata No. 3 for piano and violin op. 25 “in Romanian folk style”* never failed to impress the audience and elicit laudatory appreciation. Sherban Lupu has interpreted numerous other chamber works, together with various musicians from all over the world, and at the same time brought to life the *Caprice roumain for violin and orchestra* - original work that was given its final shape by Cornel Țăranu - recorded on CD together with the “George Enescu” Philharmonic Orchestra conducted by Cristian Mandeal.

Sherban Lupu's all-embracing familiarity with Enescu's violin and chamber works makes him a knowledgeable editor of these pages. Aware of the existence in the museum's treasury of numerous yet unpublished manuscripts of great interest, he spent months researching the archive, whence he extracted the works that form the subject of the present edition. Some are known to the musical world and were deciphered using facsimiles; others are now presented for the first time and are real musical surprises.

ILINCA DUMITRESCU

Director of the “George Enescu” National Museum

Bucharest, June 2005

NICCOLÒ PAGANINI

Capriciile nr. VI, XVI și XXIV

(acompaniament de pian de George Enescu)

Yehudi Menuhin a afirmat că Enescu a scris acompaniamentul la *Capriciul nr. VI* pentru înregistrarea *Concertului* de Dvořák, din 1936, în care el era solist, iar Enescu dirijor. O scurtă piesă era necesară pentru a completa cele patru discuri pe turația 78 și a fost inclus *Capriciul*, cu Menuhin acompaniat de Enescu la pian. În realitate, data notată clar de Enescu pe manuscrisul partiturii este 1914, ceea ce arată că el a scris acest acompaniament, ca și pe cele pentru *Capriciile nr. XVI și XXIV*, mult mai devreme, probabil pentru a le utiliza el însuși în concerte. Se știe, de altfel, că Enescu avea un tril extrem de rapid și că el includea adesea *Capriciul nr. VI* în recitalurile sale. Partitura pianului este compusă cu mare măiestrie și imaginație, transformând acest *Capriciu* într-o lucrare complexă pentru vioară și pian. Este interesant de remarcat că în *Capriciul nr. XXIV* Enescu realizează câteva schimbări în partitura viorii, de exemplu unisoanele și apogiaturile din *Temă* și, de asemenea, adaugă o *Coda* spectaculoasă și strălucitoare în *Finale. Variațiunea nr.8* este păstrată în forma sa originală pentru vioară solo.

Fiind de asemenea un pianist de excepție, Enescu a mai scris o versiune proprie a acompaniamentului pentru piesa *Le Streghe (Dansul vrăjitoarelor)* de Paganini și a transcris pentru pian *Ariile lăutărești* de Sarasate.

Aceste trei capricii cu acompaniament de pian sunt într-adevar unice, dând prilejul de a privi simultan arta și măiestria lui Enescu în domeniul violonistic, pianistic și componistic.

Les caprices no. VI, XVI et XXIV

(accompagnement de piano par Georges Enesco)

Yehudi Menuhin a affirmé qu'Enescu a écrit l'accompagnement au *Caprice no. VI* pour l'enregistrement du *Concerto* de Dvořák, en 1936, dans lequel il était soliste et Enescu chef d'orchestre. Une pièce brève était nécessaire pour compléter les quatre disques 78 tours et on y a introduit le *Caprice*, avec Menuhin accompagné par Enescu au piano. En réalité, la date clairement notée par Enescu sur le manuscrit de la partition est 1914, ce qui prouve qu'il a écrit cet accompagnement, de même que ceux pour les *Caprices no. XVI et XXIV*, plus tôt, probablement pour les utiliser lui-même dans les concerts. D'ailleurs, on le sait, Enescu avait un trille très rapide et il incluait souvent dans ses récitals le *Caprice no. VI*. La partition du piano est composée avec beaucoup de maîtrise et d'imagination, en transformant ce *Caprice* dans une oeuvre complexe pour violon et piano. Il est intéressant de remarquer que dans le *Caprice no. XXIV* Enescu fait quelques changements dans la partition du violon, tels les unissons et appoggiatures du *Thème*, et il y ajoute aussi une *Coda* spectaculaire et brillante au *Finale. La Variation no. 8* est gardée dans sa forme originale pour violon solo.

Enescu, qui était aussi un remarquable pianiste, a écrit de même une version propre de l'accompagnement pour la pièce *Le Streghe* de Paganini et a transcrit pour piano *Les Aires tziganes* de Sarasate.

Ces trois caprices avec accompagnement de piano sont vraiment uniques et donnent l'occasion de regarder simultanément l'art et la maîtrise d'Enescu en tant que violoniste, pianiste et compositeur.

Caprices no. VI, XVI and XXIV

(piano accompaniment by George Enescu)

Yehudi Menuhin stated that Enescu wrote the accompaniment to the *Caprice no. VI* for the recording of the Dvořák violin *Concerto* made in 1936 with Menuhin as soloist and Enescu conducting; since a short piece was needed to complete the four discs on 78 rpm, they included on it the *Caprice* with Menuhin playing the violin part and Enescu at the piano. However, the date clearly stated on the score in Enescu's handwriting is 1914, which means that he wrote this arrangement, together with the other two capriccios, at a much earlier date, for his own use in concert performances.

It is a well-known fact that Enescu possessed an extraordinarily rapid trill and he often included *Caprice No. VI* in his recitals. The piano part is skilfully and imaginatively conceived, transforming this caprice into a complex work for violin and piano duo. It is interesting to note that in *Caprice No. XXIV*, while leaving the *Variation No. 8* unaccompanied, Enescu makes a few changes which appear here in the violin part: among others, he adds unissons and grace notes in the *Tema* and adds a brilliant *Coda* for both violin and piano in the *Finale*.

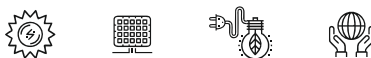
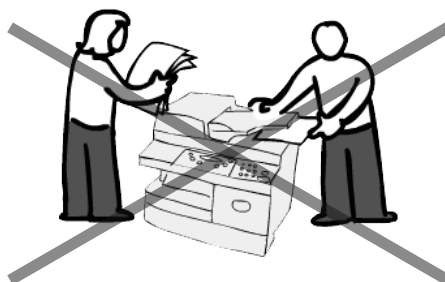
Enescu, who was an excellent pianist, wrote also his own accompaniment to Paganini's *Le Streghe* and transcribed Sarasate's *Gypsy Airs* for piano solo. The three *Caprices* and their piano accompaniment present us with the rare opportunity to simultaneously have a glimpse at Enescu's artistry as a violinist, pianist and composer, which make them a unique document.

SHERBAN LUPU
Champaign, Illinois, June 2005

ACEASTĂ LUCRARE ESTE PROTEJATĂ DE LEGEA DREPTULUI DE AUTOR !

FOTOCOPIEREA ACESTEI LUCRĂRI (CHIAR ȘI PARȚIALĂ) SAU DISTRIBUIREA COPIEI-PIRAT
CONSTITUIE INFRAȚIUNE ȘI SE SANȚIONEAZĂ CU ÎNCHISOARE DE PÂNĂ LA 3 ANI
(CF. LEGE 8/1996 - ART. 193 ȘI URM.)

RESPECTAȚI EFORTUL AUTORULUI ȘI AL ECHIPEI REDACȚIONALE
ȘI SUSȚINEȚI PUBLICAREA UNOR LUCRĂRI SIMILARE !

Din grijă pentru planetă, energia electrică utilizată pentru editarea prezentei lucrări provine de la panouri fotovoltaice.

PUTEȚI ACHIZIȚIONA LUCRĂRILE NOASTRE DIN

LIBRĂRIA MUZICALĂ *George Enescu*
București, piața Sfinții Voievozi nr. 1
(lângă Colegiul Național de Muzică „George Enescu”)

SAU

PUTEȚI COMANDA ONLINE VIZITÂND
LIBRARIAMUZICALA.RO

E-MAIL: GRAFOART1991@GMAIL.COM
TEL.: 0747 236 278 (07-GRAFOART)